

תפילה לעני...

יונה גודמן

שלום לכל,

פנו אליי כמה וכמה בוגרות, המחנכות כיתות במקומות שונים. בפי כולן התייעצות דומה - האם להתפלל בכיתה לשלום ראש הממשלה, אשר גירש את יהודי קטיף וצפון השומרון? חלק התלבטו באופן תאורטי, וחלק תיארו דיונים סוערים בכיתה. עקב החשיבות הרוחנית והחינוכית של העניין, אני מצרף את נוסח התשובה שכתבתי. למותר לציין, שאין כאן מאמר מלוטש, אלא כתיבה מהירה בקצב המקלדת.

בשורות טובות, יונה גודמן

דוגמה לשאלות שהגיעו:

"בעקבות מצב ראש הממשלה, מתבקש שנאמר תהילים. כיצד להתמודד עם תלמידים בגילאי החטיבה, שאינם מעוניינים לומר תהילים לרפואתו, ואפילו מביעים שמחה על מצבו...? חלקם חוו את צער הפינוי, וכאמור - אין לדון אדם בשעת צערו. אני מרגישה שאין לי תשובה יציבה וזה לא טוב... לעזרתך (הדי דחופה...) - אודה..."

שלום רב,

ישר כוח על ההתלבטות, אשר העסיקה רבים במערכת החינוך הדתית. הבעיה היא דווקא עם מי שהחליט ופעל, בלי לחשוב. בין אם סתם התעלם, ובין אם "סתם" אמר תהילים, מבלי לנמק לעצמו ולתלמידיו את העניין. אך ראשית, כדאי לעשות סדר בראש. כבכל שאלה חינוכית, יש כאן שני חלקים:

1. מה אני חושב. מה נכון, ערכית, מוסרית, תורנית וכו'. מתוך כך, מה המדיניות הבית ספרית שארצה לקדם.

2. מה בפועל גישתי החינוכית כלפי תלמידים (בעיקר אלו שלא מסכימים לקו שאני מנסה להנחיל)? האם לכוף את דעתי?

1. ביני לבין עצמי:

א. לרבים יש רגש טבעי של שמחה, וזה מובן. יש תחושה של שכר ועונש, יש החושבים שהוא קיבל את המגיע לו (רק שליודעי נסתרות אלו, עדיין נותרה השאלה מדוע זה קרה כעת, ולא לפני חצי שנה!?!). במילים אחרות, אנא מכם, לפחות היו בעלי ענווה, ואל תאמרו "בוודאי". וכי יש נביאים בינינו? מותר לחשוב שאולי זה עונש, אך תוך ידיעה שאין כאן אלא ניחוש שלי, ואין אנו יודעים בוודאות את דרכי הבורא.

ב. מאידך, יש רצון שכל יהודי יבריא בגופו וברוחו. ניתן למשל להתפלל שמישהו יבריא ויישאר אחר כך בבית; ניתן להתפלל שיבריא, יחזור בתשובה, יבין היכן טעה, ויבנה פי שלוש ממה שהיה (הרי ההרס כבר נעשה; לפחות שנרתום את הכוחות לבנייה). זאת במקביל לעובדה שלא

מדובר על סתם יהודי, אלא על מי שעדיין מהווה את נציגו, את נציגו של עם ישראל בעולם (כמו שאת חנוכה אנו חוגגים על הופעת הריבונות, למרות שחלק ממלכי חשמונאי היו מתבוללים גמורים, בסדר גודל שמנהיגי היום נראים צדיקים לעומתם).

ג לכשעצמי, במצב שכזה אני שב ומהרהר באברהם אבינו. מפעל חייו היה להפיץ את שם ה' בעולם. האופוזיציה המרשעת הכי גדולה הייתה סדום ועמורה. הם מחקו שם שמים ומחקו כל שמץ של מוסר אנושי מעל פני האדמה. מה צריך לעשות אברהם? האם להתפלל להשמדתם? והנה, למרות שהוא לא מתפלל על זה, הקב"ה מודיע לו מיוזמתו שהחליט להשמידם. יש שדר אלוקי ברור שזה רצון ה'. האם אין זה סימן להרים כוסית יי"ש? אצל אברהם, לא! הוא מתפלל בעדם. הוא מבקש שה' ישנה את החלטתו. האם היה אדיש לרוע? בטוחני שלא. אך כנראה שאת עצמו לא רצה להוריד. את רגישותו לחיי אדם, ולאמונה שתמיד ניתן לתקן, לא רצה להמיר. כל שכן כלפי יהודים, אצלם אנו מתפללים "יתמו חטאים" אך לא "יתמו חוטאים"¹. שהרוע ייעלם והאנשים יישארו, כצדיקים².

ד סוף דבר, רגש השמחה, ותחושת הנבואה שהעונש הגיע, מובנים. אך לא כל רגש צריך להעצים. אנו לא רוצים להיות אנשים מלאי כעסים, אלא אנשי מלאי רגישות ושמחת חיים. לכן, אישית, נראה לי שיש מקום להתפלל שישב לביתו ויתן לאחר להנהיג בדרך ראויה.

2. חינוכית:

- א. הדבר הכי חשוב הוא לקיים דיון סביב השאלה. שהעמדות וההכרעות של התלמידים יתקבלו תוך שיקול דעת, ומודעות לשיקולי הצד השני, ולא מתוך הבטן.
- ב. על כן, הייתי פותח את הדיון בכיתה, מעמיק בערכי היסוד שלנו: בדאגה לכל יהודי מחד, וברצון לראות שהדין נעשה, מאידך. ברצון שנציג האומה יעמוד איתן מחד, וברצון שהצדק יצא לאור, מאידך.
- ג. מתוך הדיון, ולאחר ששמים את הכול על המאזניים, הייתי נותן לכל תלמיד להחליט האם להצטרף לתפילה. קרי, הכיתה מתפללת, אך זכותך להימנע³. כלשון אחת הבוגרות: "דווקא בחודש בו החל פתח לחורבן הבית שנחרב על שנאת חנם, מתרחש אירוע שדורש מאתנו הרבה אהבה שלא תלויה בדבר".
- ד. ברם, גם לשיטת התלמיד שהחליט להימנע, אני מקווה שיש עדיין כמה דברים שהוא מוכן להתפלל עליהם. הרי לעתים נדמה שהעם כולו סובל מלחץ פנים גולגולתי... על כן, ראוי שיצטרף התלמיד לתפילה, אך יכוון את מילותיו לרפואת עם ישראל כולו, ולשיבה לעצמיותו ולאִיתנו.
- ה. ואולי זה הכיוון: להתפלל יחדיו, שה' יעשה הטוב בעיניו, על מנת לסיים את צרותינו ולהחיש את גאולתנו.

"רפאנו ה' ונרפא, הושיענו ונושעה"

יונה גודמן

ראש תחום חינוך אמוני

¹ ראי ברכות (י).

² לא התכוונתי חלילה להשוות בין ראש הממשלה לבין סדום. להפך, מדוגמה כה קיצונית רציתי ללמוד עיקרון.

³ כדאי לעיין גם במאירי, יומא (כג:).